

Eesti mõisaparkide dendroloogiline autentsus

Nele Nutt

Sissejuhatus

Keskkonnaministeeriumi andmetel on Eestis 540 looduskaitsealust parki, puistut ja arboreetumi¹, millest ligikaudu 450 ehk rohkem kui kaks kolmandikku on mõisapargid². Mõisaparkidest rohkem kui pooled (ca 270) on ühtlasi ka arhitektuurimälestised.³ Valdav osa Eesti parkidest on seega ajaloolised pargid, millel vanust juba 150 aastat ning mille puhul tõusevad aina teravamalt päevakorrale restaureerimisega seotud küsimused. Üks neist on Firenze harta artiklist 12 tulenev nõue arvestada korrapäraselt asendatavate puu- ja põõsaliikide ning mitme- ja üheaastaste taimede valikul igas botaanilises ja aianduskultuurilises piirkonnas välja kujunenud tavasid, et määrata kindlaks algsed liigid ning neid säilitada.

Parkide ja nende dendrofloora vastu on Eestis huvi tuntud pikka aega, mida näitab tehtud dendroinventuuride suur arv. Kuid jätkuvalt puudub ülevaade puistu liigilisest osakaalust, millele saaksid restaureerimisprojektide koostajad liikide valikul toetuda.

Käesolevas artiklis tutvustatakse Tallinna Tehnikaülikooli maastikuarhitektuuri õppetoolis 2009. aastal käivitatud projekti, mille raames on tegeldud ajalooliste pargipuistute liigilise koosseisu uurimisega.

Teema aktuaalsus

Kuigi mõisad ja nende juurde kuuluvad pargid on pärandina uurijatele⁴ ja restaureerijatele huvi pakkunud juba alates 1970. aastatest, mil viidi läbi

1 Eesti Looduse Infosüsteem. [WWW] www.eelis.ee (31.12.2012 andmetel on parkide ja puistute arv 540).

2 Eesti Looduse Infosüsteem. [WWW] www.eelis.ee (05.08.2013)

3 Muinsuskaitseameti koduleht. [WWW] www.muinas.ee (05.08.2013)

4 Piirkonniti on puittaimestiku uuringuid tehtud ka varasemal ajal (Viirik, Rühl jt).

suuremahuline mõisate inventeerimine⁵, on teemasid, mis tänaseni käsitlemata. Üks neist on parkides kasvavate puittaimede liigiline osakaal.

Paljud mõisapargid, mille rajamisaeg jääb enam kui 150 aasta taha, on pikka aega olnud hooldamata. Pargipingid, paviljonid ja lillepeenrad on hävinud, kuid suhteliselt elujõuline puistu annab hea ettekujutuse parkide planeeringust ja ajaloolisest üldilmest. Lisaks sellele on allesolev puistu tänuväärne uurimismaterjal parkide algse liigilise koosseisu teadasaamiseks. Parkide vanuse suurenedes muutub puistu uuendamisega seotud teemadering aina aktuaalsemaks ning vajadus liigilise osakaalu andmete järele kasvab.

Eespool öeldust tulenevalt on TTÜ uurimisrühm viimastel aastatel Firenze harta 12. artiklis äratoodud põhimõtte fookusesse asetanud ning tegelnud puistu liigilise osakaalu uurimisega, mille tulemustele tuginedes oleks võimalik säilitada ajaloolisele pargile omast algilmet, kasutades restaureerimisel autentseid liike kui ka säilitades nende algse vahekorra.

Ülevaade tehtud uuringutest

Parkide dendrofloora vastu tundsid Nõukogude ajal suurt huvi metsandusteadlased ja looduskaitstjad. Uuringute tulemusena on koostatud parkides kasvavate puu- ja põõsaliikide üldnimekirju. Ulatuslik inventuur tehti dendroloog Aino Aaspõllu juhtimisel 1970. aastate lõpus – 1980ndate alguses. Pargipuistuid on inventeerinud ka Aleksei Paivel (1954–1960), Jüri Elliku ja Urmas Roht (1983–1989) ning Jüri Elliku ja Heldur Sander (1984, 1991–1995). Piret Palm on oma 2009. aastal kaitstud magistrیتöö⁶ andnud põhjaliku ülevaade parkide liigilisest mitmekesisusest, tuginedes eespool nimetatud uuringutele, ja Urve Sinijärv on 2012. aastal kaitstud doktorیتöö⁷ põhitähelepanu pööranud liigilise mitmekesisuse suurendamisele hoolduse abil. Peale selle on tehtud suurel hulgal üksikute parkide inventuure.

Mitme eespool nimetatud töö tulemusena on valminud pargis kasvavate liikide koondnimekirjad, mis kajastavad parkide liigilist mitmekesisust inventuuri tegemise ajal. Kuigi tegu on äärmiselt vajaliku infoga, ei ole see piisav restaureerimisotsuste langetamiseks. Restaureerimisotsuste tegemisel

5 Üprus, H. (1978). Mõisaarhitektuuri uurimisest. – *Ehitus ja Arhitektuur*, 2.

6 Palm, P. (2009). Eesti looduskaitsealuste parkide puittaimestik 19.–21. sajandil: magistrیتöö. Eesti Maaülikool, Tartu.

7 Sinijärv, U. (2012). Kunst ja loodus pargis. Kujunduslike ja liigikaitseliste eesmärkide ühendamise parkide restaureerimisel ja hooldamisel Saare maakonna looduskaitsealuste parkide näitel: doktorیتöö. Eesti Kunstiakadeemia, Tallinn.

tuleks lähtuda mitte inventeerimise ajal kasvavatest liikidest, vaid nn autentsest liikidest ehk siis liikidest, mida on kasutatud pargi rajamisel. Lisaks tuleks arvestada ka rajamisaegse liikide vahekorraga, mis oli oluline pargi üldilme kujundaja.

Tallinna Tehnikaülikooli maastikuarhitektuuri õppetoolis on viimasel kümnendil üheks uurimisvaldkonnaks olnud mõisapargid⁸ ja -maastikud⁹. TTÜs on kaitstud mitmeid magistrیتöid¹⁰, mis käsitlevad ajalooliste mõisaparkide seotust ümbritseva maastikuga ja selles toimunud muutusi, aga ka tehnilisi aspekte, mis võimaldaksid lihtsustada uuritava valdkonna andmekogude kasutamist ning optimeerida aja- ja ressursimahukaid väli- ja arhiivitöid. Samuti on tegeldud parkide hoolduse temaga¹¹. Alates 2009. aastast on käesoleva artikli autori eestvedamisel Tallinna Tehnikaülikooli maastikuarhitektuuri õppetoolis uuritud ajalooliste parkide puistute liigilist koosseisu.

Uuringu eesmärk ja kirjeldus

Uuringu eesmärgiks oli koostada ülevaade ajalooliste mõisaparkide puistute liigilisest osakaalust, mis võimaldaks langetada puistu uuendamist puudutavaid otsuseid.

8 Nurme, S., Nutt, N., Hiob, M., Hess, D. B. (2012). Talking ruins: The legacy of baroque garden design in manor parks of Estonia. – *Landscape Archaeology between Art and Science*: LAC 2010: First International Landscape Archaeology Conference, Amsterdam. Amsterdam University Press, lk 115–125.

9 Nurme, S., Nutt, N., Hiob, M. (2009). Baroque park in Estonia. – *Landscape & Ruins planning and design for the regeneration of derelict places*. 23rd-26th september 2009, Genova; Nurme, S., Kotval, Z., Nutt, N., Hiob, M., Salmistu, S. (2013). Baroque manorial cores and the landscape. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development* (ilmumas).

10 Tarkin, E. (2011). Eesti regulaarne mõisaansambel maastikus. Uuring maastiku avatuse, mõisasüdame ulatuse ning teekoridoride muutustest: magistrیتöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu; Mihkelson, H. (2010). Eesti 18.–19. sajandi regulaarpark. Pargi ja maastiku suhe: magistrیتöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu; Heringas, D. (2009). Eesti 18.–19. sajandi regulaarpark. Pargiruumi säilivus: magistrیتöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu; Vaine, J. (2009). Eesti 18.–19. sajandi regulaarpark. Pargiruumi kompositsioon: magistrیتöö. TTÜ Tartu Kolledž, Paalo, P. (2013). Reljeef Eesti regulaarsete mõisaparkide kujunduses 1750–1850: magistrیتöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu; Saarepuu, T. (2011). Autentsed puuliigid Hummuli, Kiidjärve, Kuremaa, Röpina, Unipiha ja Öisu mõisa pargis: bakalaureuse töö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu; Ratask, L. (2011). Kukulinna mõisa pargi hoolduskava: bakalaureuse töö. TTÜ Tartu Kolledž.; Bassova, O. (2012). Väikeparkide hoolduskavad. Vara, Reola, Vesneri ja Kriimani parkide näitel: bakalaureuse töö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu.

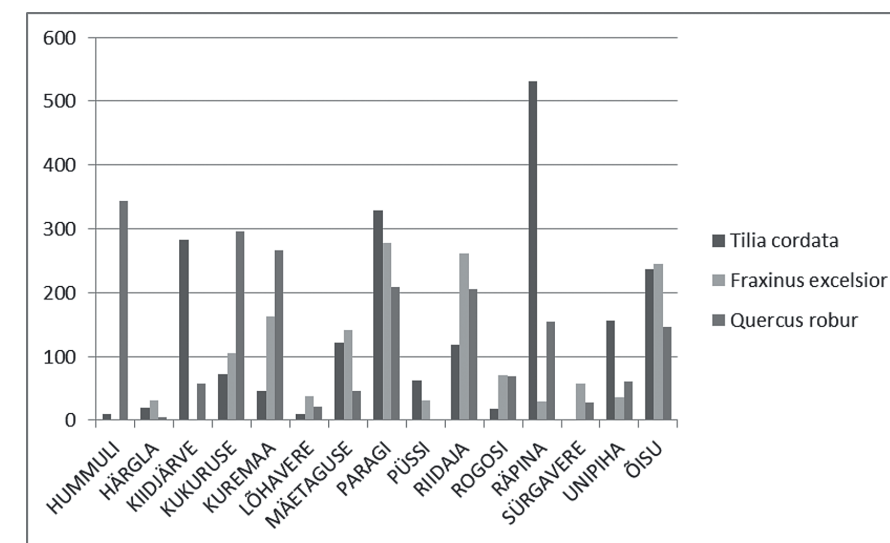
11 Nutt, N. (2011). Pargi hoolduskava koostamise juhend. Tallinn: Keskkonnaamet.

Töö jaotati kahte etappi, millest esimeses võrreldi olemasolevate dendroloogiliste andmete põhjal pargi tervikpuistu ja puistu vanade puude liigilise osakaalu omavahelist erinevust ning teises hinnati dendroloogiliste inventuuride andmete sobivust parkide liigilise osakaalu uurimiseks. Alusandmetena kasutati maastikuarhitektuuri firma Artes Terrae OÜ poolt tehtud mõisaparkide dendroloogilise inventeerimise tulemusi.¹² Esimese etapi valimisse kuulus 16 väljapool linnu asuvat 19. sajandil vabakujulisena rajatud või vabakujuliseks ümber kujundatud ajaloolist mõisaparki, mille dendroloogiline inventuur oli tehtud vähem kui 10 aastat tagasi (ajavahemikus 2003–2009) ja ühtset meetodit rakendades.¹³ Eesmärk oli saada vastus küsimusele, kui suur on erinevus tänase puistu ja vana, eeldatavalt rajamisaegse puistu liigilise osakaalu vahel. Seetõttu võeti esmalt vaatluse alla kõigi valimisse kuuluvate parkide puistute liigiline osakaal, seejärel võrreldi saadud tulemusi ainult vanade puude liigilise osakaaluga. Võrdluse jaoks eristati dendroloogilisel hindamisel mõõdetud tüve läbimõõdu põhjal vanemad puud. Vanemateks loeti kõvadel lehtpuudel 51, pehmetel lehtpuudel 35 ja okaspuudel 42 sentimeetrist suurema rinnasdiameetriga isendid.¹⁴

Tulemused

Kogu puistu liigilise osakaalu uuringu tulemusena selgus, et kõige enam (keskmiselt 22,9%) on uuritud parkides harilikku vahtrat (*Acer platanoides*). Vahtra suurearvuline esinemine on seletatav loodusliku uuenduse rohkusega. Veidi vähem on harilikku pärna (*Tilia cordata*) (keskmiselt 14,7%). Harilikku saart (*Fraxinus excelsior*) ja harilikku tamme (*Quercus robur*) esines peaaegu niisama palju, vastavalt 13,7% ja 13,6%. Rohkem esines ka harilikku jalakat (*Ulmus glabra*), keskmiselt 11,4%. Märgatavalt vähem oli aga harilikku kuuske (*Picea abies*; keskmiselt 3,3%), lehiseliike (*Larix sp.*; 2,8%), arukaske (*Betula pendula*; 2,1%), harilikku toomingat (*Prunus padus*; 1,7%), nululiike (*Abies sp.*; 1,6%) ja harilikku hobukastanit (*Aesculus hippocastanum*; 0,9%). Võrdluse tulemusena selgus, et pärismaiste lehtpuude osakaal ajaloolistes parkides on suhteliselt suur ja okaspuude osakaal märgatavalt väiksem. Kui võrrelda omavahel uuritud

parkide puuliikide osakaalu, on näha olulisi erinevusi. Näiteks on vaadeldud parkidest hariliku pärna (*Tilia cordata*) osakaal puistus suur Kiidjärve ja Rõngu mõisa pargis, vastavalt 47,9% ja 33,9%. Hariliku vahtra (*Acer platanoides*) osakaal on suur aga Härgla (32,8%), Rogosi (33,9%) ja Sürgavere mõisa pargis (36,5%). Mäetagusel on kõige suurem hariliku jalaka (*Ulmus glabra*) (30,6%) ja Riidaja mõisa pargis hariliku saare (*Fraxinus excelsior*) osakaal (34,2%). Esitust on näha, et kuigi parkide põhipuuliigi osakaal jääb üldiselt 1/3 lähedale, on liik ise pargiti erinev. Seda näitab ka tabel 1, kus on võrdlevalt esitatud kolme puuliigi osakaal parkides. Teises tabelis, tabelis 2, on esitatud näitena parkides kasvava hariliku tamme (*Quercus robur*) kõigi eksemplaride ja vanade eksemplaride arvu võrdlus.

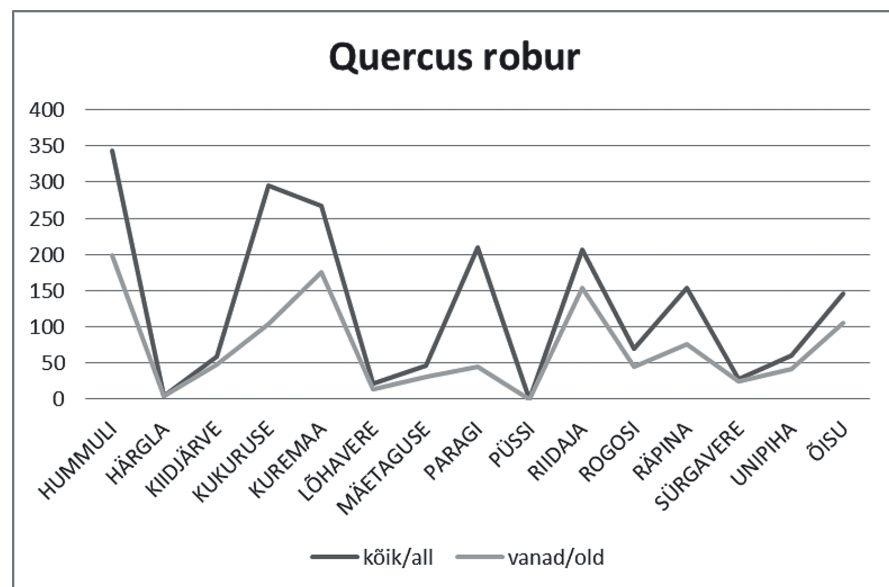

Tabel 1. Hariliku pärna (*Tilia cordata*), hariliku saare (*Fraxinus excelsior*) ja hariliku tamme (*Quercus robur*) isendite osakaal parkides. / The percentage of small-leaved lime (*Tilia cordata*), European ash (*Fraxinus excelsior*) and English oak (*Quercus robur*) trees in the parks.

¹² Artes Terrae OÜ. Mõisaparkide dendroloogilised inventeerimised aastatel 2003–2009.

¹³ Nutt, N. (2008). Ajalooliste parkide kujundus nende hiilgeajal. – *Parkide restaureerimine*. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli Tartu Kolledž, lk 292–302.

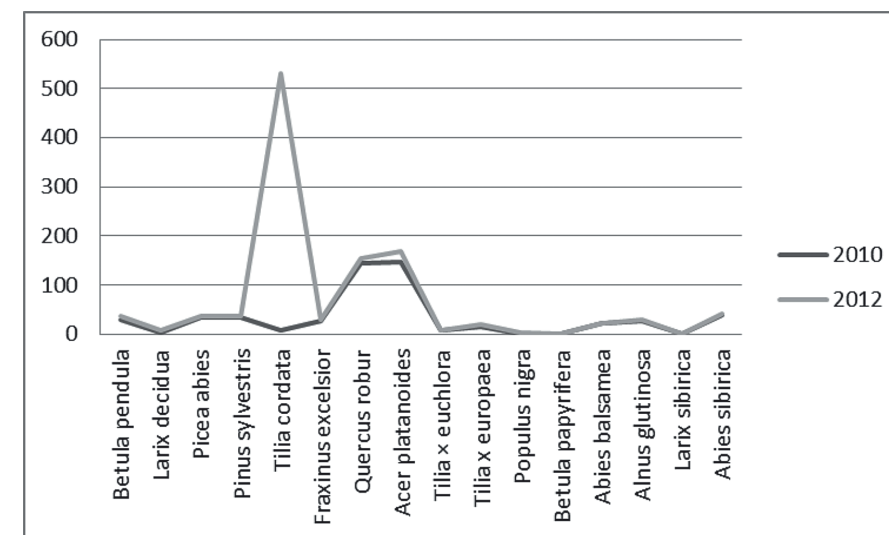
¹⁴ Nutt, N.; Nurme, S.; Hiob, M.; Salmistu, S.; Kotval, Z. 2013. Restoring manor parks: exploring and specifying original design and character through the study of dendrological plants in Estonian historical manor park. – *Baltic Forestry*. Vol. 19 (2).

Tabel 2. Hariliku tamme (*Quercus robur*) kõigi isendite ja vanade isendite arvu võrdlus parkides. / The number of old English oaks (*Quercus robur*) compared to all English oaks in the parks.

Lisaks selgus, et alusandmetena kasutatud dendroloogiliste inventeerimiste andmetel on kaks kitsaskohta. Kuigi dendroloogilise inventeerimise eesmärgiks on saada ülevaade pargi puistu üldisest seisukorrast üksikpuu tasandil, siis restaureerimisprojekti jaoks tehtud dendroloogilisel inventeerimisel ei ole alati vaja kogu parki üksikpuu tasandil inventeerida ning on tavapärane, et osa pargist, eelkõige sarnase üldilmega perifeersed osad, inventeeritakse eraldistena. See aspekt võib olla olulise tähtsusega kogu pargi puistu liigilise osakaalu hindamisel. Teise kitsaskohana ilmnes, et osa isenditest ei ole liigi täpsusega määratud. Näiteks lehiste puhul on tabelisse kantud *Larix sp.*, mis tähendab seda, et täpne info lehiste liigilise osakaalu kohta inventeerimistulemustes puudub. Teises etapis võeti tähelepanu alla eraldistena inventeeritud pargiosad. Tehti 17 pargi lisainventeerimine, mille käigus inventeeriti sama meetodika alusel eraldised üksikpuu tasandil ning vajaduse korral täiendati puudulikke inventeerimisandmeid liikide täpse määramisega. Tulemuste võrdlemisel hinnati lisainventeerimise vajadust. Selgus, et suurte sama liiki puid sisaldavate eraldiste puhul on liigilise osakaalu erinevus märgatav, seda eriti nende liikide puhul, mille osakaal on pargis suur. Tabelis 3 on esitatud Räpina pargi puistu osakaalu andmed ilma eraldisteta ning koos eraldistega. Suur erinevus torkab

silma hariliku pärna (*Tilia cordata*) puhul, mis on ka pargi põhipuuliik. Samuti on märgatav erinevus hariliku tamme (*Quercus robur*) puhul. Teiste liikide puhul on erinevus väiksem. Samas tuleb arvestada, et ainuüksi põhipuuliigi selgitamine ei ole liigilise osakaalu puhul määrav, vaid oma osa mängib ka selle protsentuaalne ülekaal, mistõttu annab eraldiste inventeerimine üksikpuu tasandil olulist lisainfot.

Tabel 3. Räpina pargi puistu liikide osakaal enne (2010) (ilma eraldisteta) ja koos lisainventeerimisega (2012) (koos eraldistega). Tabelis on ära toodud andmed ainult nende liikide kohta, mille puhul lisainventeerimine andis uut infot. / The percentage of various species in the stands of trees in Räpina Park previously (2010) (without allocations) and together with the additional inventory (2012) (with allocations). The table only includes data on those species for which the additional inventory provided new information.

Kokkuvõte ja diskussioon

Eesti ajalooliste parkide dendroloogilised inventuurid on käsitletud parkide liigilist mitmekesisust. Parkide kaupa on koostatud põhjalikud nimekirjad pargis kasvavate puittaimeliikide kohta. Nende andmete põhjal saab hea ülevaate kõigist parkides kasvavatest liikidest. TTÜ maastikuarhitektuuri õppetooli projekti eesmärgiks oli liikide proportsionaalse esinemise uurimine. Nimelt ei anna liikide nimekiri, kus ei ole infot selle kohta, kui palju ühe või teise liigi

isendeid pargis kasvab, tegelikult õiget ülevaadet pargipuistu üldilmest, mille määrab leht- ja okaspuu- ning põõsaliikide vahekord. Seetõttu jääb pargipuistust kui tervikust ekslik mulje.

Tänaste parkide puistu liigilise osakaalu andmete võrdlus ei anna tegelikku pilti ajaloolise pargi puistu koosseisust. Seetõttu on oluline, et analüüsitaaks just vanade puude liigilist koosseisu ning alles nendele tulemustele tuginedes saab teha pädevaid restaureerimisotsuseid.

Senised tulemused viitavad sellele, et eri piirkondade parkide puuliikide valikut on mõjutanud nii kohalikud kasvutingimused kui ka kliima ja mullas-tik. Seetõttu on vajalikud suuremamahulised, Eesti kõiki piirkondi hõlmavad uuringud, mis võimaldaksid koostada restaureerimisprojektide jaoks tarvilike liikide nimekirju. Seni aga tuleks enne restaureerimisprojekti koostamist teha liigilise osakaalu uuring, mille tulemusi saaks uusistutuste planeerimisel kasutada. Samas tuleb arvestada, et sajand tagasi sissetoodud liikidest on osa osutunud invasiivseks, kuid invasiivsuse probleemistiku uurimine¹⁵ on alles algusjärgus. Nende teemade kompleksne uurimine võimaldaks välja töötada mitmeid aspekte arvestavaid lahendusi, mis aitaksid ajalooliste parkide hool-damist, taastamist ja säilitamist korraldada võimalikult autentselt. Samas saab tänapäevaseid tehnilisi võimalusi ära kasutades andmete kogumist ja läbitöö-tamist kiirendada, mis omakorda võimaldab saada kiiremaid tulemusi ning lahendada ajalooliste parkide probleeme enne, kui on hilja. Kindlasti ei saa käesoleva uuringu tulemusi kanda üle kõigile Eesti ajaloolistele parkidele, kuid nende tulemuste põhjal võib öelda, et liikide osakaalu uuringud annavad olulist infot restaureerimisel tehtavate otsuste langetamiseks. Puistu liigilise osakaalu uurimiseks saab kasutada dendroloogiliste inventuuride andmeid, kuid suure-mate eraldiste puhul tuleb teha üksikpuu tasandil lisainventuur.

Uuringu tulemusi on tutvustatud rahvusvahelistel konverentsidel¹⁶ ja rahvusvahelistes teadusajakirjades¹⁷. Uuringu teise etapi läbiviimist 2012. aastal toetas Keskkonnainvesteeringute Keskus.

¹⁵ Purik, T. (2013). Parkide restaureerimiseks soovitatud võõrpuittaimede riskihindamine: magistritöö. Eesti Maaülikool, Tartu.

¹⁶ Nutt, N.; Hiob, M.; Nurme, S. (2010). The dendroflora of Estonian nature protected parks. Rahvusvaheline teaduskonverents „Looduskaitse uued uuringusuunad” 27.–29. mai 2010. Tallinn.

¹⁷ Nutt, N.; Nurme, S.; Hiob, M.; Salmistu, S.; Kotval, Z. (2013). Restoring manor parks: exploring and specifying original design and character through the study of dendrological plants in Estonian historical manor park. – *Baltic Forestry*. Vol. 19 (2).

Kirjandus

- **Artes Terrae OÜ.** Mõisaparkide dendroloogilised inventeerimised aastatel 2003–2009.
- **Bassova, O.** (2012). Väikeparkide hoolduskavad. Vara, Reola, Vesneri ja Kriimani parkide näitel: bakalaureuse töö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu.
- **Nurme, S.** (2008). Pargi restaureerimine. – *Parkide restaureerimine*. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli Tartu Kolledž.
- **Heringas, D.** (2009). Eesti 18.–19. sajandi regulaarpark. Pargiruumi säilivus: magistritöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu.
- **Mihkelson, H.** (2010). Eesti 18.–19. sajandi regulaarpark. Pargi ja maastiku suhe: magistritöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu.
- **Nurme, S.; Nutt, N.; Hiob, M.** (2009). Baroque park in Estonia. – *Landscape & Ruins planning and design for the regeneration of derelict places*. 23rd-26th september 2009, Genova.
- **Nurme, S.; Nutt, N.; Hiob, M.; Hess, D.** (2012). Talking ruins: The legacy of baroque garden design in manor parks of Estonia. – *Landscape Archaeology between Art and Science: LAC 2010: First International Landscape Archaeology Conference*, Amsterdam. Amsterdam University Press, lk 115–125.
- **Nurme, S.; Kotval, Z.; Nutt, N.; Hiob, M.; Salmistu, S.** (2013). Baroque manorial cores and the landscape. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development* (ilmumas).
- **Nutt, N.** (2008). Ajalooliste parkide kujundus nende hiilgeajal. – *Parkide restaureerimine*. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli Tartu Kolledž.
- **Nutt, N.** (2011). Pargi hoolduskava koostamise juhend. Tallinn: Keskkonnaamet.
- **Nutt, N.; Hiob, M.; Nurme, S.** (2010). The dendroflora Estonian nature protected parks. Rahvusvaheline teaduskonverents „Looduskaitse uued uuringusuunad” 27.–29. mai 2010. Tallinn.
- **Nutt, N.; Nurme, S.; Hiob, M.; Salmistu, S.; Kotval, Z.** (2013). Restoring manor parks: exploring and specifying original design and character through the study of dendrological plants in Estonian historical manor park. – *Baltic Forestry*. Vol. 19 (2).
- **Paalo, P.** (2013). Reljeef Eesti regulaarsete mõisaparkide kujunduses 1750–1850: magistritöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu.
- **Palm, P.** (2009). Eesti looduskaitsealuste parkide puittaimestik 19.–21. sajandil: magistritöö. Eesti Maaülikool, Tartu.

- **Purik, T.** (2013). Parkide restaureerimiseks soovitatud võõrpuittaimede riskihindamine: magistritöö. Eesti Maaülikool, Tartu.
- **Ratas, L.** (2011). Kukulinna mõisa pargi hoolduskava: bakalaureusetöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu.
- **Saarepuu, T.** (2011). Autentsed puuliigid Hummuli, Kiidjärve, Kuremaa, Räpina, Unipiha ja Õisu mõisa pargis: bakalaureusetöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu.
- **Sinijärv, U.** (2012). Kunst ja loodus pargis. Kujunduslike ja liigikaitseliste eesmärkide ühendamine parkide restaureerimisel ja hooldamisel Saare maakonna looduskaitsealuste parkide näitel: doktoritöö. Eesti Kunstiakaadeemia, Tallinn.
- **Tarkin, E.** (2011). Eesti regulaarne mõisaansambel maastikus. Uuring maastiku avatuse, mõisasüdame ulatuse ning teekoridoride muutustest: magistritöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu.
- **Vaine, J.** (2009). Eesti 18.–19. sajandi regulaarpark. Pargiruumi kompositsioon: magistritöö. TTÜ Tartu Kolledž, Tartu.
- **Eesti Looduse Infosüsteem.** [WWW] www.eelis.ee (05.08.2013)
- **Muinsuskaitseameti koduleht.** [WWW] www.muinas.ee (05.08.2013)
- **Üprus, Helmi** (1978). Mõisaarhitektuuri uurimisest. – *Ehitus ja Arhitektuur*, 2.

Dendrological Authenticity of Estonian Manor Parks

Nele Nutt

According to the Ministry of the Environment, there are 540 parks, stands of trees and arboreta in Estonia that are under conservation, of which approximately 450, or more than two-thirds, are manor parks. More than half the manor parks (ca 270) are also architectural monuments. Therefore, most Estonian parks are historical parks, that are already 150 years old and regarding which issues related to restoration are increasingly topical. One of these issues is the requirement based on Article 12 of the Florence Charter – that the species of trees, shrubs, plants and flowers to be replaced periodically must be selected with regard for established and recognised practice in each botanical and horticultural region, and with the aim to determine the species initially grown and to preserve them.

The interest in parks and their dendrological flora has been apparent in Estonia for a long time. This is proven by the large number of dendrological inventories that have been compiled. However, a survey of the relative proportions of species in the arboreta is still not available, although this could be of help in drawing up the selection of species for restoration projects. This article introduces a project initiated in 2009 by the Department of Landscape Architecture at the Tallinn University of Technology, which deals with researching the species-based compositions of the stands of trees in historical parks.

Nele Nutt

TTÜ Tartu Kolledž

Tallinn University of Technology (Tartu College)

Tel: +3725160701

E-mail: nele.nutt@ttu.ee

Võtmesõnad: dendroloogia, ajalooline mõisapark, puistu liigiline osakaal.

Keywords: historical manor parks, examples of dendrological species.